

Lausunto

14.1.2025

VN/1195/2024

VN/1195/2024-STM-107

Työ- ja elinkeinoministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa työryhmän mietinnöstä, johon sisältyy hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Yleiset huomiot

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esitettyä sääntelyä kannatettavana ja tarpeellisena niin asiakkaiden ja potilaiden perusoikeuksien, palveluiden järjestämisen kuin henkilöstön riittävyyden ja selkeän aseman kannalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa kuitenkin, että työntekijöiden asema ja työolot on riittävällä tavalla huomioitava valmistelussa. Yksittäisten työntekijöiden kannalta työtaisteluihin esitetyt rajaukset tarkoittavat rajoituksia perustuslailla turvattuun ammatilliseen yhdistymisvapauteen sekä oikeuteen vaikuttaa työtaistelun tavoitteiden saavuttamiseen. Toimialan veto- ja pitovoima sekä henkilöstön hyvinvointi ovat keskeisessä asemassa sote-alan henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaamisessa. Tämä tulisi kattavammin huomioida arvioitaessa esityksen vaikutuksia työelämään ja työntekijöihin.

Ehdotettavat sääntelyratkaisut lähtevät siitä, että jatkossakin asioista saataisiin sovittua osapuolten keskinäisissä neuvotteluissa. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että aito yhteistoiminta ja vuorovaikutus työnantajan ja henkilöstön välillä toteutuvat myös jatkossa. Myös ammattijärjestöjen näkökulmat olisi syytä vielä tarkastella vakavasti esityksen jatkovalmistelussa.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että esityksen jatkovalmistelussa harkittaisiin esimerkiksi lakiehdotuksen nykytilan kuvaukseen kirjausta siitä, että työnantaja vastaa työntekijöiden työturvallisuudesta myös työtaistelutoimenpiteiden aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota myös tukipalveluiden merkitykseen. Vaikka välittömässä asiakas- ja potilastyössä oleva henkilöstö olisi riittävästi turvattu, ei palveluita voi asiakas- ja potilasturvallisesti antaa ilman välttämättömiä tukipalveluita. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tukipalveluita ovat muun muassa lääkehuolto, mukaan lukien lääkehuollon toimijat ja lääkehuollon toimintaan liittyvät logistiikkaketjut, laitoshuolto (tehostettu siivoaminen koko toimintayksikössä),

Postiosoite
Postadress
Postal Address

Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Meritullinkatu 8
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

02951 63415
+358 2951 63415

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

PL 33
00023 Valtioneuvosto

välinehuolto (instrumenttien ja hoitolaitteiden huolto), logistiikkapalvelut (hoitotarvikkeiden toimittaminen), muut logistiikkapalvelut (sairaaloiden sisällä potilaskuljetukset, potilassiirrot toimintayksiköiden välillä), ruokapalvelut ja potilasruuan kuljetus, pesulapalvelut (potilasvaatteet, henkilöstön suojavaatetus, liinavaatteet), tekninen huolto (lääkintälaitteiden ja muiden vikojen korjaus), hallinto, IT-tuki, turvallisuuspalvelut (vartijat ja järjestyksenvalvojat). Jatkovalmistelussa tulee varmistua siitä, että tukipalveluhenkilöstön riittävyys turvataan työtaistelun aikana.

Eesityksen vaikutuksista perus- ja ihmisoikeuksiin on todettu, että ehdotuksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti heikommassa asemassa oleviin ihmisiin, jotka ovat sosiaali- tai terveyspalveluiden avun varassa sekä vakavasti sairaisiin tai apua tarvitseviin vammaisiin ihmisiin (sivu 38). Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että edellä mainittu koskee myös ikääntyneitä ihmisiä, mikä olisi aiheellista mainita perusteluissa.

8 d §

Ehdotetun 8 d § 1 momentin mukaan työntekijöiden, virkamiesten ja viranhaltijoiden yhdistyksen on työtaistelua toimeenpannessaan huolehdittava työtaistelun rajauksella tai suojelutyöllä siitä, ettei työtaistelu 1) vaaranna ihmisten henkeä, vakavasti vaaranna ihmisten terveyttä tai aiheuta ihmisille kärsimystä; 2) vakavasti vaaranna tuotannon tai palvelutoiminnan jatkumisen kannalta välttämätöntä taikka muuta yksityisen kannalta merkittävää aineellista omaisuutta; 3) vakavasti vaaranna ympäristöä; 4) vakavasti vaaranna eläinten hyvinvointia siten, että niille aiheutuisi kipua tai kärsimystä; 5) vakavasti vaaranna maanpuolustusta; 6) vakavasti vaaranna valtion ylimmän päätöksenteon toimivuutta; 7) vakavasti vaaranna energian, veden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuutta; tai 8) vakavasti vaaranna yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toiminnan tai 1–7 kohdassa tarkoitettujen oikeushyvien turvaamisen kannalta välttämättömien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuutta taikka maksuliikenteen toimivuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että lääkkeiden saatavuuden turvaamisen lisäksi olisi työtaistelun aikana turvattava myös lääkinnällisten laitteiden saatavuus. Lääkinnällisellä laitteella tarkoitetaan instrumenttia, laitteistoa, välinettä, ohjelmistoa, implanttia, reagenssia, materiaalia tai muuta tarviketta, jonka valmistaja on tarkoittanut käytettäväksi ihmisillä, joko yksinään tai yhdistelminä tiettyihin lääketieteellisiin tarkoituksiin (asetus 2017/745 lääkinnällisistä laitteista, direktiivin 2001/83/EY, asetuksen (EY) N:o 178/2002 ja asetuksen (EY) N:o 1223/2009 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 90/385/ETY ja 93/42/ETY kumoamisesta). Suomen osalta lääkinnällisiä laitteita koskevia EU-asetuksia täydentävä kansallinen lainsäädäntö on laissa lääkinnällisistä laitteista 719/2021.

Lääkkeiden vähittäisjakelu eli toimittaminen asiakkaille sekä lääkkeiden käyttökuntoon saattaminen ja valmistaminen apteekkeissa ja sairaala-apteekkeissa on turvattava koko maan alueella myös poikkeustilanteissa. Suomessa apteekit toimittavat lääkkeet avohuollon asiakkaille. Sairaala-apteekit ja lääkekeskukset huolehtivat sairaaloiden ja terveyskeskusten lääkejakelesta ja -huollosta. Lisäksi apteekkien tehtäviin kuuluu lääkeneuvontaa ja palvelutoimintaa, jonka avulla varmistetaan lääkkeiden oikea käyttö. Potilaiden hoidon jatkuvuus, lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden saatavuuden turvaaminen ja niiden oikeaan käyttöön liittyvä palvelutoiminta on turvattava myös erityistilanteissa.

Lääkkeet apteekkeille toimitetaan lääketukkukaupoista ns. yksikanavaperiaatteen mukaisesti eli apteekki tai sairaala hankkii tietyn lääkeyrityksen tuotteita yleensä vain yhdestä tukusta. Suomessa lääkejakeleluun erikoistuneita tukkukauppoja on muutama, suurimmat niistä ovat Oriola ja Tamro. Koska tukkutoimijoita on rajallinen määrä, on saatavuus turvattava mikä tarkoittaa myös suojelutyön mahdollisuuden varmistamista.

Näin ollen sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa 8 d § 1 momentin 7 kohdan täydentämistä seuraavasti:

”7) vakavasti vaaranna energian, veden, lääkkeiden, *lääkinnällisten laitteiden* tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuutta *tai niihin liittyvää palvelutoimintaa;*”

Lisäksi ehdotetaan seuraavia lisäyksiä:

”Suojelutyöhön tarvitaan sekä virka- että työsuhteista henkilöstöä. Kunnissa suojelutyötä tarvitaan sekä viranomaistehtävissä että esimerkiksi vesi- ja energihuollossa ja kiireellisissä eläinlääkäripalveluissa. Suojelutyötä tarvitaan myös turvaamaan lääkkeiden *ja lääkinnällisten laitteiden saatavuus sekä niihin liittyvä palvelutoiminta*, jotta voidaan turvata potilaiden hoidon jatkuvuus ja onnistuminen myös poikkeustilanteissa. Yksityisiin toimijoihin kohdistuvissa työtaisteluisa työnantajien saamalla suojelutyöllä on merkitystä hyvinvointialueille ja kunnille myös tilanteessa, jossa kyse on julkisen sektorin järjestämisvastuulla olevasta palvelusta.” (sivu 29)

”Ihmisten hengen vaarantumista on pidettävä aina vakavana. Esimerkkeinä tehtävistä, joiden tekemättä jättämiseen työtaistelun aikana voi liittyä tällaisia seurauksia, voidaan mainita sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä muun muassa tehohoito, päivystys, ensihoito, synnytysten hoito, sairauksien vaatima välttämätön hoito, osastolla olevien potilaiden välttämätön hoito ja edellä mainittuihin välttämättömiin hoitoihin liittyvät lääketieteelliset tukipalvelut. *Myös lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden saatavuus ja niiden käyttöön liittyvä palvelutoiminta on turvattava hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi*” (sivu 44)

”Momentin 7 kohdan mukaan työntekijöiden yhdistykselle asetettava velvollisuus edellyttäisi siitä huolehtimista, ettei työtaistelu vakavasti vaaranna energian, veden, lääkkeiden, *lääkinnällisten laitteiden* tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuutta. *Lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää ammattilaisten antamaa neuvontaa ja ohjausta, minkä saaminen on hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi turvattava kaikissa olosuhteissa.* Kyse on yhteiskunnan toimivuuden ja ihmisten perustarpeiden kannalta välttämättömien hyödykkeiden saatavuuden *ja hoidon jatkumisen* varmistamiseen liittyvistä tehtävistä, joita tehdään erityisesti energia- ja vesihuollossa, *lääke- ja laiteollisuudessa ja niihin liittyvässä palvelutoiminnassa* ja elintarviketeollisuudessa sekä esimerkiksi niihin liittyvässä logistiikassa.” (sivu 45–46)

”Lääkkeiden ja *lääkinnällisten laitteiden saatavuuden ja niihin liittyvän palvelutoiminnan* vakava vaarantuminen toimitusketjujen häiriöiden vuoksi voi vaarantaa henkeä ja terveyttä keskeyttämällä välttämättömän hoidon jatkumisen.” (sivu 46)

”Esimerkkinä voidaan mainita kiinteistöjen päivystyshuolto, joka huolehtii kiinteistöjen toiminnoista siten, että kriittiset toiminnot saadaan turvattua, liikennepolttonesteiden toimitus esimerkiksi pelastustoimelle ja ensihoidolle, ruoan toimitus sairaaloihin, hoitolaitoksiin, tehostettuun palveluasumiseen ja vastaaviin terveydenhuollon yksiköihin, kriittisten tuotteiden kuljetukset, vartiointi, lääkkeiden *ja lääkinnällisten laitteiden toimitus sekä niihin liittyvä palvelutoiminta* sekä lennonjohto ja raideliikenteen ohjaustehtävät, kun on kyse ihmisten hengen tai terveyden kannalta välttämättömien hyödykkeiden kuljetuksesta. (sivu 47–48)

”Ehdotetulla sääntelyllä turvattaisiin energian, veden, lääkkeiden, *lääkinnällisten laitteiden* ja muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuutta.” (sivu 63)

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Lakimies

Paula Vuorenpää

Liitteet

Jakelu

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi

VN/1195/2024-STM-107

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: